

ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวี ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี

Predictors of HPV Vaccine Intention Among Young Men Who Have Sex with Men in Chonburi Province

รัตติยากร มาลาธรรมรัตน์ รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์* ยูวดี ลีลัคณาวิระ

Rattiyakorn Malathummarat Rungrat Srisuriyawet* Yuwadee Leelukkanaveera

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย 20130

Burapha University, Chonburi, Thailand, 20130

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวีของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี ช่วงอายุระหว่าง 18-26 ปี มีประสบการณ์เพศสัมพันธ์ทางทวารหนักกับเพศชายด้วยกันในช่วงชีวิตที่ผ่านมา จำนวน 308 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ตอบด้วยตนเองผ่าน ระบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี มีค่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวีอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 13.45, SD = 2.395) 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีนเอชพีวี (Beta = .402), การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีนเอชพีวี (Beta = .246) และการรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีนเอชพีวี (Beta = .161) สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวีของกลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรีได้ ร้อยละ 37.8 (Adjusted $R^2 = .378$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ประสบการณ์การมีกลุ่มอาการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่นอน ความรู้เกี่ยวกับเชื้อเอชพีวีและวัคซีนเอชพีวี และทัศนคติต่อการฉีดวัคซีนเอชพีวีไม่สามารถร่วมทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน เอชพีวีของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรีได้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวีของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชพีวีและลดอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปากทวารหนัก และโรคมะเร็งอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ : ความตั้งใจในการฉีดวัคซีนเอชพีวี, เยาวชนชายรักชาย

Abstract

This research aimed at identifying significant predictors of human papillomavirus vaccination intention among young men who have sex with men (YMSM) in Chon Buri Province. The participants of 308 YMSM aged 18-26 years old in Chon Buri, who experienced anal sexual intercourse within lifetime. The e-questionnaires were used to collect the data. Descriptive statistics and Stepwise multiple regression analysis.

Corresponding Author: *E-mail: sroongrat12@gmail.com,

วันที่รับ (received) 24 ธ.ค. 2563 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 3 เม.ย. 2564 วันที่ตอบรับ (accepted) 5 เม.ย. 2564

The results revealed that: 1) The mean score of intention to take HPV vaccine among YMSM in Chon Buri was at moderate (Mean = 13.45, SD = 2.395), 2) Self-efficacy to get HPV Vaccine (Beta = .402), normative beliefs of HPV vaccination (Beta = .246) and situational perceptions of HPV vaccination (Beta = .161) were significant predictors of intention to take HPV vaccine among YMSM. These significant predictive variables accounted for 37.8% of the total variance in intention to take HPV vaccine among YMSM in Chon Buri (Adjusted R² = .378, $p < .01$). However, number of sexual partners, knowledge of HPV and the HPV vaccine, and attitudes towards HPV vaccination could not significantly predict intention to take HPV vaccine ($p > .05$). The results suggest that it is useful guidance on promoting HPV vaccination intentions of YMSM in order to prevent HPV infection and reduce the incidence of rectal cancer and other malignant diseases caused by HPV infection.

Keywords: HPV Vaccine Intention, Young Men who have Sex with Men

บทนำ

เชื้อไวรัส Human Papilloma Virus [HPV] สามารถติดต่อกันผ่านทางเพศสัมพันธ์ (Sexually transmitted disease) และสามารถติดต่อได้ง่ายหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นทางปาก ช่องคลอด ทางทวารหนัก หรือการสัมผัสเชื้อ โดยตรง พบในช่วงหนึ่งของชีวิตหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรก ผู้ที่ติดเชื้อ HPV อาจจะไม่มีอาการแสดงและผู้รับเชื้อก็ไม่มีอาการ กล่าวคือ ติดเชื้อโดยไม่รู้ตัวว่าจะแสดงอาการนานเป็นปี การดำเนินของเชื้อ HPV สามารถหายเองภายใน 2 ปี พบร้อยละ 10 ที่กลายเป็นเซลล์มะเร็งในระยะเวลา 10 ปี นับจากที่ร่างกายมีการติดเชื้อ¹ เชื้อ HPV มีหลายสายพันธุ์ โดยสายพันธุ์ที่ก่อปัญหามากที่สุด คือ HPV 16 และรองลงมา คือ HPV 18 ที่มีความเชื่อมโยงกับการเกิดโรคมะเร็งบริเวณ Anogenital area ในเพศชาย ได้แก่ มะเร็งปากทวารหนัก มะเร็งอวัยวะเพศชาย และมะเร็งช่องปากและลำคอ² ในประเทศไทย พบว่า กลุ่มชายรักชายที่ติดเชื้อ HIV มีอัตราการติดเชื้อ HPV ที่บริเวณปากทวารหนักสูงถึงร้อยละ 84 พบมากที่สุดสายพันธุ์ 16 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีความเสี่ยงสูง³ กลุ่มชายรักชาย จึงถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากรูปแบบการมีเพศสัมพันธ์โดยการสอดใส่ทางทวารหนักมีการติดเชื้อ HPV มากที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่เป็ฝ่ายรับและการมีเพศสัมพันธ์ทางช่องปากของชายรักชาย ยังเพิ่มอุบัติการณ์การติดเชื้อ HPV ที่เพิ่มมากขึ้น⁴ กลุ่มชายรักชายยังมีพฤติกรรมการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยครั้งหรือมีจำนวนคู่นอนหลายคน⁵ และไม่ป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์ ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อ HPV สูงมากขึ้น เมื่อติดเชื้อแล้วไม่ตรวจยังทำให้เกิดการแพร่

กระจายของเชื้ออย่างรวดเร็ว⁶

การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ (Primary prevention) ถือได้ว่าเป็นการป้องกันการติดเชื้อ HPV ในกลุ่มชายรักชายที่ดีที่สุด กล่าวคือ ป้องกันตั้งแต่ยังไม่รับเชื้อ โดยการกำจัดหรือลดสาเหตุที่ทำให้เกิดการติดเชื้อ HPV คือ การปฏิบัติตัวลดพฤติกรรมเสี่ยงและการป้องกันโดยการฉีดวัคซีน HPV หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ได้ดำเนินการนโยบายสร้างภูมิคุ้มกันฉีดวัคซีน HPV ในเด็กผู้หญิงก่อนมีประจำเดือน ซึ่งประสิทธิภาพของวัคซีนจะมีอิทธิพลต่อโรคติดเชื้อ HPV ที่เกี่ยวข้องในหมู่ผู้หญิง⁷ สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีนโยบายฉีดวัคซีน HPV ฟรี ให้เด็กผู้ชายหรือกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น กลุ่มชายรักชาย กลุ่มชายขายบริการทางเพศ ถ้าบุคคลเหล่านี้ต้องการรับวัคซีน HPV จะต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งต้องฉีด 3 เข็ม เข็มละ 2,000 บาท กลุ่มเยาวชนชายรักชายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศตั้งแต่อายุยังน้อย และมีเพศสัมพันธ์กับคู่อของตนเองโดยไม่ป้องกันเพราะความไว้วางใจของตนเอง⁸ การศึกษาพฤติกรรมการรับวัคซีนในกลุ่มนี้ยังมีข้อจำกัด ความตั้งใจเป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญของการกระทำพฤติกรรม⁹ ในการศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV กลุ่มเยาวชนชายรักชายแทนพฤติกรรมจริง ฉะนั้น เพื่อเป็นการควบคุมป้องกันโรคมะเร็งทวารหนัก มะเร็งในช่องปากและคอ และโรคอื่น ๆ ที่เกิดจากเชื้อ HPV การฉีดวัคซีน HPV จะไม่มีประโยชน์สำหรับผู้ที่มีการติดเชื้อ HPV แล้ว¹⁰ ปัจจุบันไม่มีข้อมูลการฉีดวัคซีนในกลุ่มเยาวชนชายรักชาย มีเพียงข้อมูลการฉีดวัคซีน HPV ในกลุ่มเสี่ยงชายรักชายที่มารับบริการสุขภาพ ทางเพศคลินิกนิรนาม พบว่า มีอัตราการฉีดที่ต่ำมาก

ประมาณ 5-10 รายต่อเดือน จากผู้รับบริการทั้งหมด 2,000 ราย ต่อเดือน 11 ยิ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนชายรักชายทั่วไปก็มีแนวโน้มในการฉีดวัคซีนต่ำกว่า จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่สามารถทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV กลุ่มชายรักชาย ได้แก่ ทักษะคิดต่อการฉีดวัคซีน HPV^{12,14} การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการฉีดวัคซีน HPV^{12,14} การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการฉีดวัคซีน HPV^{12,14} และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV^{11,12} ปัจจัยการรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV¹¹ ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ทางร่างกายและจิตใจ¹³ ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV¹¹ ปัจจัยค่าใช้จ่ายของการฉีดวัคซีน HPV¹⁵ และประวัติการเคยเป็นหูด¹² และการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มชายรักชายที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชน¹⁶ โดยเฉพาะการศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV กลุ่มเยาวชนชายรักชายทั่วไปยังมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งกลุ่มเยาวชนชายรักชายทั่วไปจะมีความหลากหลาย ทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา วิถีชีวิตที่แตกต่างกับกลุ่มชายรักชายที่เป็นนักศึกษา หรือกลุ่มเสี่ยงที่มาใช้บริการที่คลินิก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยที่ส่งเสริมความตั้งใจเข้ารับวัคซีน HPV ในกลุ่มนี้

การศึกษาค้นครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี โดยเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ง่ายต่อการเข้าถึงแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ไม่เฉพาะเจาะจงเฉพาะกลุ่ม และมีความหลากหลายทั้งอาชีพ และระดับการศึกษา ด้วยเหตุผลที่กลุ่มเยาวชนมีความนึกคิดอยากรู้อยากลอง มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดการคิดอย่างรอบคอบ ขาดประสบการณ์ ทักษะในการควบคุมสถานการณ์เสี่ยง ประกอบกับการดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์หาคู่และ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในมือถือในปัจจุบันยังเอื้อให้กลุ่มเยาวชน พบปะกันเพื่อมีเพศสัมพันธ์แบบชั่วคราวชั่วคราวกันได้ง่ายขึ้น¹⁷ การศึกษาค้นครั้งนี้ผู้วิจัยกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็น 1 ใน 12 จังหวัดที่กำหนดให้เป็น จังหวัด ที่ต้องเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลุ่มเยาวชนชายรักชาย ในจังหวัดชลบุรียังมีการเข้าถึงบริการ และการป้องกันการติดเชื้อ HIV น้อย¹⁸ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพยาบาลชุมชน ผู้ที่มีบทบาท ในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของประชาชนตั้งแต่ระดับ ปฐมภูมิ จึงมีความสนใจ

และได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาความตั้งใจและปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV กลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงบูรณาการ (The integrative model)¹⁹ มาเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าว ได้บูรณาการรวมองค์ประกอบของทฤษฎี 4 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีรูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพ (The health belief model) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (The theory of reasoned action) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The theory of planned behavior) ที่พัฒนาเพื่ออธิบายปัจจัยทำนายความตั้งใจของบุคคลในการกระทำพฤติกรรมโดยตรง และครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ทั้งมิติระดับบุคคล และสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะคิดต่อการฉีดวัคซีน HPV การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการฉีดวัคซีน HPV ที่ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรม ของบุคคล นอกจากปัจจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้เพิ่มปัจจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV มาร่วมในการศึกษาค้นครั้งนี้ ได้แก่ ประสบการณ์การมีกลุ่มอาการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่นอน ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และปัจจัยการรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV ผลการศึกษาค้นครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้กับบุคลากรด้านสาธารณสุข ในการพัฒนาแนวทางส่งเสริมให้เยาวชนชายรักชายเกิดความตั้งใจเข้ารับบริการฉีดวัคซีน HPV เพื่อลดอัตราการป่วยและตายของโรคมะเร็งทวารหนักและโรคมะเร็งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเชื้อ HPV ในอนาคต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ประสบการณ์มีกลุ่มอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่นอน ความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV การรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV ทักษะคิดต่อการฉีดวัคซีน HPV การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV

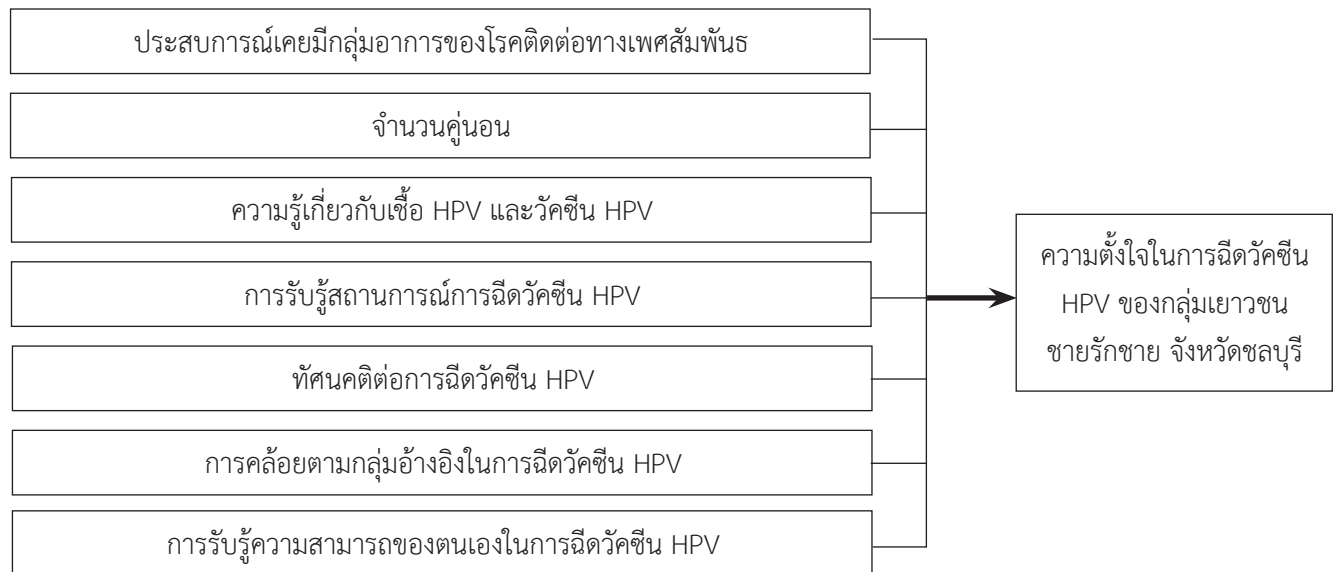
คำถามการวิจัย

1. ระดับความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร
2. ประสพการณ์มีกลุ่มอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่่นอน ความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV การรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV ทศนคติต่อการฉีดวัคซีน HPV การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV และ

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV สามารถทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย จังหวัดชลบุรีหรือไม่ อย่างไร

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบจำลองเชิงบูรณาการ (The integrative model)¹⁹ โดยแสดงกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เยาวชนชายรักชาย อายุระหว่าง 18-26 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนชายรักชายอายุระหว่าง 18-26 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี 6 เดือนขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ด้วยข้อคำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 ข้อคำถาม เกี่ยวกับ อายุ สัญชาติ รู้จักวัคซีน HPV ไม่เคยได้รับวัคซีน HPV มาก่อน อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี 6 เดือนขึ้นไป เคยมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก กับเพศชายด้วยกันในช่วงชีวิตที่ผ่านมาและยินดีเข้าร่วมโครงการ วิจัยในครั้งนี้ ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด

การกำหนดขนาดตัวอย่าง จากการใช้สถิติถดถอย พหุคูณ²⁰ กำหนดอัตราส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อหนึ่งตัวแปร เท่ากับ 40:1 การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปร จำนวน 7 ตัวแปร ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 280 คน และเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีก ร้อยละ 10²¹ เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของการตอบแบบ

สอบถาม ดังนั้น จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 308 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการสุ่มแบบส่งต่อเป็นลูกโซ่ (Respondent Driven Sampling [RDS]) จำกัดจำนวนการส่งต่อสมาชิกได้คนละไม่เกิน 4 คน เพื่อป้องกันการกระจุกตัวในกลุ่มมากเกินไป โดยมีข้อกำหนดว่าเพื่อนต้องมีคุณสมบัติคล้ายตน ส่งต่อไปเรื่อยๆ จนครบจำนวนกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 308 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับระดับการศึกษา รายได้ ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายที่ได้รับแหล่งสนับสนุนค่าใช้จ่าย ประสพการณ์เคยมีกลุ่มอาการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่่นอนในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา เป็นต้น ลักษณะเป็นแบบตัวเลือกคำตอบ จำนวน 13 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹¹ จำนวน 10 ข้อคำถาม

ลักษณะคำตอบเป็นแบบ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ คือ ถ้าตอบถูก ให้คะแนน 1 ถ้าตอบผิดหรือไม่ทราบ ให้คะแนน 0 ค่าความเชื่อมั่น (KR-21) เท่ากับ 0.75

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้สถานการณ์ในการฉีดวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹¹ จำนวน 3 ข้อคำถาม ลักษณะมาตรวัด (Likert scale) แบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ เป็นไปไม่ได้อย่างยิ่ง (1) ถึง เป็นไปได้อย่างยิ่ง (5) การแปลผล คะแนนมาก หมายถึง การรับรู้สถานการณ์ในการฉีดวัคซีน HPV สูง ค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.87

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการฉีดวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹² จำนวน 4 ข้อคำถาม ค่าคุณศัพท์ 2 คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน (ไม่จำเป็น-จำเป็น, ยุ่งยาก-สะดวก, สั้นเปลือง-คุ้มค่า, เสียเวลา-รวดเร็ว) ระดับการวัดมี 9 ระดับ การแปลผล คะแนนมาก หมายความว่า เยาวชนชายรักชายมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้นต่อการฉีดวัคซีน HPV ค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.92

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹³ วัดโดยทางตรง มีลักษณะข้อคำถามที่ประกอบ ด้วย 2 ขั้ว (Bipolar) มาตรวัดแบ่ง เป็นระดับการวัดมี 5 ระดับ ไม่ยอมรับแน่นอน (1) ถึง ยอมรับมากที่สุด (5) การแปลผล คะแนนมาก เยาวชนชายรักชายมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV ในระดับสูง ค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.83

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹¹ จำนวน 4 ข้อคำถาม มีลักษณะมาตรวัด (Likert scale) แบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ ไม่มั่นใจเลย (1) ถึง มั่นใจอย่างยิ่ง (5) การแปลผล คะแนนมาก หมายถึง มีการรับรู้ความสามารถ ของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV ระดับ สูง มีโอกาสในการไปฉีด วัคซีน HPV สูง ค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.94

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามวัดความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ที่ผู้วิจัยดัดแปลง¹⁴ จำนวน 4 ข้อคำถาม มีลักษณะมาตรวัด (Likert scale) แบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ ไม่ไปแน่นอน (1) ถึง ไปแน่นอน (5) ระดับคะแนนความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV มาก มีความตั้งใจสูง โดยใช้เกณฑ์ ตั้งใจมาก (คะแนน 4-5) ไม่ตั้งใจ (1-3) ค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.91

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านวัคซีน HPV และเชี่ยวชาญด้านแนวคิดแบบจำลองเชิงบูรณาการ โดยค่า (Con-tent Validity Index, CVI) ของแบบสอบถาม ทั้ง 6 ชุด อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสจริยธรรมที่ G-HS 061/2563 วันที่ได้รับจริยธรรม วันที่ 16 กันยายน 2563 การเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ สามารถปฏิเสธที่จะตอบแบบสอบถามหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อนิติสิทธิประการใด ๆ และไม่จำเป็นต้องบอกเหตุผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google form ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเอง หลังได้รับการอนุมัติการพิจารณาจริยธรรม เก็บข้อมูล ตั้งแต่ วันที่ 28 กันยายน 2563 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน 2563 ใช้ระยะเวลา 2 เดือน โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนชายรักชาย เช่น ประธานชมรมฟ้าสีรุ้งชลบุรี ศูนย์บริการสุขภาพวัยรุ่น องค์การนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษาในจังหวัดชลบุรี เพื่อสอบถามข้อมูลแหล่งรวมตัวของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหากกลุ่มตั้งต้นกลุ่มแรก จำนวน 20 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมในงานวิจัยก่อน

2. ผู้วิจัยส่งลิ้งค์ (Link) ให้ และอธิบายขั้นตอนการเข้าสู่ระบบโดยการล็อกอินผ่านระบบ Gmail ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อเข้าสู่ระบบตอบแบบสอบถามในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ตอบผ่านโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านระบบ Google Form โดยเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยกลุ่มตั้งต้นกลุ่มแรกตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือส่งลิ้งค์ (Link) ของแบบสอบถามออนไลน์ ไปยังกลุ่มเพื่อนที่มีคุณสมบัติคล้ายกับตน โดยจะเรียกว่าเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยรุ่นที่ 1 เพื่อตอบแบบสอบถามออนไลน์ เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จ ก็จะส่งต่อลิ้งค์ (Link) สอบถามไปยังผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย รุ่นที่ 2 ที่มีคุณสมบัติคล้ายกัน การส่งต่อลิ้งค์ (Link) จะส่งต่อไป 2-3 ช่วง โดยการเก็บข้อมูล

โครงการวิจัยสิ้นสุดลงเมื่อขนาดผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 308 คน และระบบแบบสอบถามจะปิดล็อกเข้าระบบตอบแบบสอบถามไม่ได้อีก การส่งต่อแบบสอบถามผู้วิจัยแนะนำการส่งต่อเป็นลูกโซ่ (Respondent Driven Sampling [RDS]) โดยจำกัดจำนวนการส่งต่อสมาชิกได้คนละ ไม่เกิน 4 คน เพื่อป้องกันการกระจุกตัวในกลุ่มมากเกินไป โดยมีข้อกำหนดว่าเพื่อนต้องมีคุณสมบัติคล้ายตน

3. ผู้วิจัยได้ติดตามความก้าวหน้าของการตอบแบบสอบถาม เมื่อครบตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 308 คน ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ ความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV ปัจจัยที่ศึกษา และความตั้งใจ ในการฉีดวัคซีน HPV ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV โดยใช้สถิติสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติพบว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-26 ปี (ร้อยละ 86.4) อายุน้อยที่สุดคือ 18 ปี และอายุมากที่สุดคือ 26 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 21.81 ปี ($SD = 2.28$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน HPV (ร้อยละ 87.0) ในกลุ่มที่เคยได้รับคำแนะนำ คือ มากที่สุดจากเพื่อนชาย/คู่ขา (ร้อยละ 40.0) รองลงมาหน่วยงานสาธารณสุข (ร้อยละ 37.5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากที่สุด (ร้อยละ 48.4) รองลงมาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (ร้อยละ 21.1) ด้านแหล่งที่มาของรายได้ต่อเนื่อง พบว่า มีรายได้มาจากครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ 43.8) รองลงมาจากการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 40.2) ความเพียงพอของรายได้ต่อเนื่อง พบว่า เพียงพอแต่ไม่เหลือ เกือบมากที่สุด (ร้อยละ 46.4) รองลงมาเพียงพอและเหลือเก็บ (ร้อยละ 33.8) ด้านประวัติการตีมีสุรา

พบว่าส่วนใหญ่ตีมีบางครั้ง (ร้อยละ 67.9) รองลงมาตีเป็นประจำ (ร้อยละ 21.4) และด้าน ประวัติการสูบบุหรี่ พบว่า ครึ่งหนึ่งไม่เคยสูบบุหรี่ (ร้อยละ 51.0) รองลงมา สูบบุหรี่บางครั้ง ร้อยละ 28.6

2. ข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ และปัจจัยที่ศึกษา

พฤติกรรมทางเพศ พบว่า ช่วงอายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-19 ปี (ร้อยละ 73.1) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 18.02 ปี ($SD = 2.085$) แหล่งที่ทำให้รู้จักคู่นอนคนแรก คือ ในสถาบันการศึกษา (ร้อยละ 50.0) รองลงมาทางโลกออนไลน์เว็บไซต์และโซเชียลต่าง ๆ (ร้อยละ 35.1) และจากการไปสังสรรค์เที่ยวตามผับบาร์ One-night stand (ร้อยละ 11.4) ตามลำดับ ด้านความชอบทางเพศ พบว่า เป็นฝ่ายรับมากที่สุด (ร้อยละ 34.7) รองลงมา เป็นฝ่ายรุก (ร้อยละ 21.4) ด้านการป้องกันใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก พบว่า ส่วนใหญ่ ใช้ทุกครั้ง (ร้อยละ 68.8) แต่เมื่อมีเพศสัมพันธ์ทางปากส่วนใหญ่ ตอบว่า ไม่เคยใช้เลย (ร้อยละ 65.3)

ปัจจัยที่ศึกษา พบว่า จำนวนคู่นอนในช่วงชีวิตที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-5 คน (ร้อยละ 77.3) ด้านประสบการณ์การมีกลุ่มอาการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ (ร้อยละ 89.6) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยที่ศึกษาอื่น ๆ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV อยู่ในระดับน้อย (Mean = 5.79, $SD = 3.006$) การรับรู้สถานการณ์ในการฉีดวัคซีนป้องกันเชื้อ HPV พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 8.95, $SD = 2.273$) คะแนนเฉลี่ยรวมของทัศนคติต่อการฉีดวัคซีน HPV (Mean=28.17, $SD = 5.297$) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงบวกต่อการฉีดวัคซีน HPV และคะแนนเฉลี่ยรวมของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (Mean =18.36, $SD=2.828$) นั่นคือกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงค่อนข้างมาก ด้านคะแนนเฉลี่ยรวมของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV มีคะแนนระดับ ปานกลาง (Mean = 12.07, $SD = 2.706$)

3. ความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV พบว่า ระดับความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 13.45 ($SD = 2.395$) จากคะแนนเต็ม 20 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยปานกลางที่ค่อนข้างต่ำ กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าจะไปรับวัคซีน HPV ภายใน 1 ปี ข้างหน้า ร้อยละ 53.2

และเมื่อถามถึงภายใน 6 เดือนข้างหน้า กลุ่มตัวอย่างตอบว่า ไม่แน่ใจว่าจะไปรับวัคซีน HPV ร้อยละ 62.3 ความพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มตัวอย่าง ตอบว่า ไม่แน่ใจ ร้อยละ 46.4 รองลงมา อาจจะไป ร้อยละ 41.9 และ

ตอบว่าไม่แน่ใจว่าจะมีความคิดจะไปรับวัคซีน HPV ร้อยละ 56.5

4. ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple correlation coefficient) ของตัวแปรทำนายทั้งหมดในสมการทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV (n = 308)

ตัวแปร	b	Beta	S.E (b)	T	P - value
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV (SE)	.356	.402	.048	7.484	0.002
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการฉีดวัคซีน HPV (SN)	.208	.246	.040	5.215	0.000
การรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV (PE)	.170	.161	.055	3.110	0.000
Constant	3.808	-	.792	4.811	0.000

$R^2 = .384$, Adjusted $R^2 = .378$, $F = 63.281$, $P \text{ value} < 0.01$ S. E = 1.888

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV (Beta = .402) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการฉีดวัคซีน HPV (Beta = .246) และการรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV (Beta = .161) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายในจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 37.8 (Adjusted $R^2 = .378$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี มีระดับความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 13.45 (SD = 2.395) คะแนนเต็ม 20 ใกล้เคียงกับการศึกษาที่ผ่านมาที่ศึกษาในชายรักชายในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและชายรักชายทั่วไป^{14,22} ทั้งนี้สามารถอธิบายจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านอายุที่อยู่ในช่วงเยาวชนเหมือนกัน โดยมีอายุระหว่าง 18-26 ปี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในกลุ่มชายรักชายทั่วไปที่มีอายุมากกว่า และชายรักชายที่เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่คลินิกโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่ามีความตั้งใจในการฉีดวัคซีนในระดับที่สูง^{11,12} สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ คือ มีอายุมากกว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง จะมีแนวโน้มที่จะตั้งใจฉีดวัคซีน HPV สูงกว่า¹¹ ในขณะที่กลุ่มเยาวชนชายรักชายอาจมีประสบการณ์ทางเพศ

น้อยกว่า และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ยังไม่สูงมาก จะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างเคยมีกลุ่มอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีจำนวนคู่นอนในช่วงชีวิตที่ผ่านมา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 คน (ร้อยละ 77.3) และผลการศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV น้อย อยู่ที่ 5.79 คะแนน และมีรายได้มาจากครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ 43.8) จึงอาจส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะฉีดวัคซีน นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันวัคซีน HPV ถือว่าเป็นเรื่องใหม่และราคาวัคซีน HPV ในประเทศไทยและประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีราคาค่อนข้างสูง อีกทั้งการรณรงค์เกี่ยวกับการฉีดวัคซีน HPV ยังไม่แพร่หลายเน้นเฉพาะเด็กผู้หญิง

2. ปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการฉีดวัคซีน HPV และการรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV

2.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV เป็นปัจจัยอันดับแรกที่มีอำนาจทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย และมีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ผลการศึกษานี้เป็นตามแบบจำลองเชิงบูรณาการ ที่สนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory)²³ ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ทฤษฎีตามแบบ

จำลองเชิงบูรณาการ กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง คือ ความเชื่อ ความมั่นใจของบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถกระทำพฤติกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย ก็จะมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้น ๆ คือการที่เยาวชนชายรักชายมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับระดับความสามารถของตนเองต่อการฉีดวัคซีน HPV จะทำให้เยาวชนชายรักชายมีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่ผ่านมาในกลุ่มชายรักชายไทยวัยผู้ใหญ่ที่มารับบริการที่คลินิก STDs พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองในการฉีดวัคซีน HPV สามารถร่วมทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ในชายรักชายได้¹² รวมทั้งการศึกษาในกลุ่มเยาวชนชายรักชายที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง พบว่าเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของเยาวชนชายรักชาย ในอีก 12 เดือนข้างหน้า²⁴

2.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการฉีดวัคซีน HPV เป็นปัจจัยอันดับที่สองที่มีอำนาจทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย ระดับกลาง ผลการศึกษานี้สนับสนุนกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการ¹⁹ กล่าวว่า ความเชื่อความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำให้เกิดบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งความตั้งใจจะเป็นแรงผลักดันให้มีการกระทำเกิดขึ้น⁹ ในการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเยาวชนชายรักชาย ได้แก่ เพื่อนในกลุ่มเพื่อนเกย์ เพื่อน บุคคลากรทางการแพทย์ และครอบครัว ตามลำดับ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV ในชายรักชาย กลุ่มเพื่อนชายรักชาย พ่อแม่และคู่รัก/คู่นอน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0514 เช่นเดียวกับผลการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า ซึ่งประเมินจากกลุ่มบิดา มารดา เพื่อนเกย์ และเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจฉีดวัคซีน HPV และสามารถร่วมทำนายความตั้งใจฉีดวัคซีน HPV ในชายรักชายได้^{12,22} อย่างไรก็ตาม มีบางการศึกษาที่ไม่พบความสัมพันธ์ของบรรทัดฐานทางสังคมกับความตั้งใจฉีดวัคซีน HPV ของเยาวชนชายรักชายใน 12 เดือนข้างหน้า²⁴ ทั้งนี้อาจอธิบายได้จากลักษณะของ กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมเสี่ยงแตกต่างกัน โดยในการศึกษานี้ ศึกษาในกลุ่มที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยในช่วงหกเดือนที่ผ่านมา และเครื่องมือที่ใช้วัดบรรทัดฐานทางสังคมมีความแตกต่างกัน

2.3 การรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV

เป็นปัจจัยอันดับสุดท้ายที่สามารถร่วมทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชาย และมีความสัมพันธ์เชิงบวก หมายความว่า การรับรู้สถานการณ์ต่อสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการฉีดวัคซีน HPV ของเยาวชนชายรักชายเกี่ยวกับราคา สถานที่บริการฉีดวัคซีน และการสนับสนุนในการฉีดวัคซีน HPV เช่น สื่อโทรทัศน์ โฆษณาการรณรงค์ มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจการฉีดวัคซีน HPV ของเยาวชนชายรักชายได้ สนับสนุนแนวคิดแบบจำลองเชิงบูรณาการ กล่าวคือ เมื่อบุคคลเกิดความตั้งใจยังมีองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบระหว่างความตั้งใจก่อนที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ด้านทักษะและความสามารถของบุคคลเป็นไปตามกรอบแนวคิด¹⁹ เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศไทยพบว่า การรับรู้สถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV สามารถร่วมทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ชายรักชายได้¹¹ และการศึกษาในต่างประเทศหลายการศึกษา พบว่า จำนวนเงินที่ต้องจ่ายในการฉีดวัคซีน HPV มีผลกระทบเชิงลบอย่างมากต่อความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ในชายรักชาย¹² ความกังวลต่อต้นทุนค่าใช้จ่ายของวัคซีน มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความตั้งใจ¹⁵ ดังนั้น หากเยาวชนชายรักชาย มีการรับรู้ถึงสถานการณ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน HPV เป็นอย่างดี โดยเฉพาะข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวัคซีน HPV ค่าใช้จ่ายและการบริการ ทางแพทย์ที่เหมาะสม ก็จะสามารถส่งเสริมการตัดสินใจของกลุ่มเยาวชนชายรักชายต่อความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ด้วย

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ ประวัติเคยมีประสบการณ์การมีกลุ่มอาการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ไม่สามารถทำนายความตั้งใจฉีดวัคซีน HPV ในกลุ่มเยาวชนชายรักชาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเกิดมาจากความแตกต่างกันทางด้านอายุ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง จึงส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของชายรักชายแตกต่างกัน ความตั้งใจฉีดวัคซีนจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น และมีการรับรู้ความเสี่ยงที่มากขึ้น รวมทั้งความพร้อมทางการเงินในการใช้จ่าย เกี่ยวกับวัคซีน HPV^{12,24,25} กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ยังเป็นเยาวชนซึ่งมีอายุน้อย และส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.6 ไม่เคยมีประสบการณ์การมีกลุ่มอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และกลุ่มที่เคยเป็นอาการที่ไม่รุนแรง ประกอบกับบางส่วนยังไม่มีรายได้ของตนเองต้องพึ่งพารายได้จาก

ครอบครัว และมีรายได้ต่อเดือนเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บมาก ที่สุด ร้อยละ 46.4 จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างขาดความตระหนัก ถึงความรุนแรงของการติดเชื้อ HPV และไม่ได้ให้ความสำคัญ กับการฉีดวัคซีน HPV ด้านจำนวนคู่นอน ไม่สามารถรวมทำนาย ความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ในกลุ่มเยาวชนชายรักชาย ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า อาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางเพศไม่สูงมาก และกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีจำนวนคู่นอนในช่วงชีวิตที่ผ่านมาน้อยกว่าหรือ เท่ากับ 5 คน (ร้อยละ 77.3) จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ ตระหนักถึงความรุนแรงของการเกิดโรคจากการติดเชื้อ HPV และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฉีดวัคซีน HPV ด้านปัจจัยความรู้ เกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีน HPV ไม่สามารถรวมทำนาย ความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนเอชพีวียังไม่แพร่หลาย ในกลุ่มผู้ชาย โดยเฉพาะชายรักชาย^{26,27} ด้านปัจจัยทัศนคติต่อ การฉีดวัคซีน HPV ไม่สามารถทำนายความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ในเยาวชนชายรักชาย ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี¹⁹ คือทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในการกระทำสิ่ง ต่าง ๆ และจากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับความตั้งใจฉีดวัคซีน ในชายรักชายกลุ่มต่าง ๆ ก็ยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าว และเป็นตัวแปรที่ค่อนข้างมีน้ำหนักความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงถัด จากการรับรู้ความสามารถแห่งตน^{12,14,22,24,25} สามารถอธิบายได้ ว่า ทัศนคติต่อการฉีดวัคซีน HPV ในเยาวชนชายรักชายทั่วไปที่ มิได้มีพฤติกรรมเสี่ยงสูง มีอิทธิพลทางอ้อมกับความตั้งใจใน การฉีดวัคซีน HPV ผ่านปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของ ตนเองในการฉีดวัคซีน HPV ที่เป็นปัจจัยหลักที่มีน้ำหนัก ความสัมพันธ์สูงกว่าหรืออาจเกิดจากลักษณะของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวัดทัศนคติต่อการฉีดวัคซีน HPV ในการศึกษาครั้งนี้ ขาดความครอบคลุมด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของ วัคซีน HPV ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ

ข้อจำกัดความในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าถึงได้ยาก เนื่องจากบางคนไม่เปิด เผยสนิมทางเพศ แต่ก็ได้ทำการแก้ไขโดยใช้กระบวนการสุ่ม แบบส่งต่อเป็นลูกโซ่ (Respondent Driven Sampling [RDS]) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ และได้รับการยอมรับว่า เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการสุ่มตัวอย่าง สำหรับประชากรที่เข้า ถึง ได้ยาก ใช้สำหรับค้นหาบุคคลที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามที่ เน้น เป็นความลับ ไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนต่อคนอื่น ยกเว้น

เพื่อนสนิท หรือคนคุ้นเคย ที่มีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

1. บุคลากรทางการแพทย์และหน่วยงานสาธารณสุข สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผน งานการดำเนินงานในหน่วยบริการสาธารณสุขและคลินิก สุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนชายรักชายที่มารับ บริการมีความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV ด้วยการส่งเสริมให้ เยาวชน ชายรักชายมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการ ฉีดวัคซีน HPV การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนด้านราคา ค่าใช้จ่าย สถานที่บริการฉีดวัคซีน รวมทั้งรณรงค์ให้บุคลากร ทางแพทย์ตระหนักถึงความสำคัญในการให้คำแนะนำเกี่ยว กับ การฉีดวัคซีน HPV แก่เยาวชนชายรักชาย นอกจากนี้ควร ส่งเสริม ให้ครอบครัวและเยาวชนชายรักชายด้วยกันเข้ามามี ส่วนร่วม ในทุกกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการ ฉีดวัคซีน HPV ด้วย

2. เนื่องจากในการศึกษานี้ยังพบว่าความรู้เกี่ยวกับ วัคซีน HPV ของกลุ่มเยาวชนชายรักชายอยู่ในระดับต่ำ หน่วย งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียนและหน่วยงานบริการ ส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น ควรมีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วัคซีน HPV สอดแทรกในชุดความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ทางเพศของวัยรุ่น

3. หน่วยงานภาครัฐบาลควรกำหนดนโยบาย ฉีด วัคซีน HPV ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กผู้ชาย หรือกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น กลุ่มชายรักชาย กลุ่มชาย บริการทางเพศ ซึ่งจะช่วยลดอุบัติการณ์การติดเชื้อ HPV และโรคมะเร็งที่เกิดจากการติดเชื้อ HPV ในชายรักชาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเชื่อ และการยอมรับของวัคซีน HPV ของเยาวชนชายรักชาย เพื่อ สะท้อนความคิดความเชื่อที่แท้จริงของประชากรกลุ่มนี้ ซึ่งเป็น กุญแจที่เข้าถึงไม่มากนักและบางส่วนไม่ยินยอมเปิดเผยตัวตน

2. การศึกษานี้ครั้งนี้ครอบคลุมทั้งปัจจัยด้านจิตสังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความตั้งใจในการฉีดวัคซีน จึงควรนำ ไปพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความตั้งใจในการรับวัคซีน HPV กลุ่มเยาวชนชายรักชาย ทั้งในสถาบันการศึกษาและในคลินิก สุขภาพทางเพศ โดยเน้นการส่งเสริมให้มีการรับรู้ความ สามารถของตนเองในการฉีดวัคซีน HPV กระตุ้นให้เกิดการรับ

รู้ถึงสถานการณ์การฉีดวัคซีน HPV และส่งเสริมการคัดกรองตามกลุ่มอ้างอิงในการฉีดวัคซีน HPV สร้างแรงจูงใจผ่านกลุ่มเพื่อนชายรักชาย คู่รัก ครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญแม้จะต้องจ่ายเงินการฉีดวัคซีน HPV เอง

3. การสร้างแบบสอบถามในการวัดความตั้งใจไม่ควรนำตัวเลือก “ไม่แน่ใจ” เข้าม่าเป็นตัวเลือก เพื่อการได้ข้อมูลที่ชัดเจนของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

References

1. Crosbie E, Einstein M, Franceschi S, Kitchener H. Human papillomavirus and cervical cancer. *The Lancet*. 2013;382(9895):1-17.
2. Saraiya M, Unger ER, Thompson TD, Lynch CF, Hernandez BY, Lyu CW, et al. US Assessment of HPV Types in Cancers: Implications for Current and 9-Valent HPV Vaccines. *J. Natl. Cancer Inst*. 2015;107(6):1-12.
3. Viens LJ, Henley SJ, Watson M, Markowitz LE, Thomas CC, D. Thompson T, et al. Human papillomavirus-associated cancers-United States, 2008-2012. *Morbidity and Mortality Weekly Report*. 2016;65(26):661-6.
4. Prendes BL, Wang SJ, Groppo ER, Eisele DW, Palefsky JM. Oral human papillomavirus infection in men who have sex with men with anal squamous intraepithelial lesions. *Head & Neck*. 2015;38(1):399-405.
5. Goldstone S, Palefsky JM, Giuliano AR, Moreira Jr ED, Aranda C, Jessen H, et al. Prevalence of and risk factors for human papillomavirus (HPV) infection among HIV-seronegative men who have sex with men. *J. Infect. Dis*. 2011;203(1): 66-74.
6. Suesat W, Sirasoonthorn P. Sexual Wellbeing and Sexual Intercourse of Men Who Have Sex with Men (MSM) Students. *Journal of Liberal*. 2015;15(1):149-64.
7. Bogaards JA, Wallinga J, Brakenhoff RH, Meijer CJLM, Berkhof J. Direct benefit of vaccinating boys along with girls against oncogenic human papillomavirus: bayesian evidence synthesis. *Br. Med. J*. 2015;350.
8. Wongpanarak N, Chaleoykitti S. Health Counseling in Homosexuality Males. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 2014;14(2):123-8. (in Thai)
9. Ajzen I. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*. 1991;50(2):179-211.
10. World Health Organization [WHO]. Human papillomavirus vaccines: WHO position paper October 2014, . *Weekly Epidemiological Record*. 2014;89(43):465-92.
11. Hudrudchai S., and Thato R. Factors Predicting Human Papilloma Virus Vaccination Intention Among Men Who Have Sex With Men Receiving Sexual Health Services. 2019. (in Thai)
12. Marra E, Alberts CJ, Zimet GD, Paulussen TGWM, Heijman T, Hogewoning AA, et al. HPV vaccination intention among male clients of a large STI outpatient clinic in Amsterdam, the Netherlands. *Papillomavirus Res*. 2016; 2:178-84.
13. Wheldon CW, Daley EM, Walsh-Buhi ER, Baldwin JA, Nyitray AG, Giuliano AR. An Integrative Theoretical Framework for HPV Vaccine Promotion Among Male Sexual Minorities. *Am. J. Men's Health*. 2016;12(5):1409-20.
14. Kreupimy, S., and Thato, R. Factors Predicting Intention to Take Human Papillomavirus Vaccine among Men Who Have Sex with Men Students. *Kuakarun Journal of Nursing*. 2016; 23(1): 102-17. (in Thai)

15. Wheldon CW, Daley EM, Buhi ER, Nyitray AG, Giuliano AR. Health beliefs and attitudes associated with HPV vaccine intention among young gay and bisexual men in the southeastern United States. *Vaccine*. 2011; 29(45):8060-5.
16. Nadarzynski T, Smith H, Richardson D, Jones C, J., Llewellyn C, D., . Human papillomavirus and vaccine-related perceptions among men who have sex with men: a systematic review. *Sex Transm Dis*. 2014;90(7):515-23.
17. Wongpanarak, N., and Siri wattanamethanon, J. Perception of Homosexuality in Adolescent Males. *Journal of nurse's association of thailand*, 2014; 30(3): 42-9. (in Thai)
18. Jantaramanee, P., and Jantaramanee, S. A prevalence survey of HIV and sexually transmitted infection among men who have sex with men (MSM), Thailand: venue day time sampling (VDTs) and respondent driven sampling (RDS). *Disease Control Journal*. 2016; 42(4): 269-79. (in Thai)
19. Fishbein M. An Integrative Model for Behavioral Prediction. America PitUSo, editor: Jossey-Bass 2009.
20. Polit DF, Beck CT. Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice: Lippincott Williams & Wilkins; 2008.
21. Stanley L., David W H. Jr., Janelle K., Stephen K. L. Adequacy of sample size in health studies: Chichester: Wiley; 1990.
22. Wheldon CW, Daley EM, Walsh-Buhi ER, Baldwin JA, Nyitray AG, Giuliano AR. An integrative theoretical framework for HPV vaccine promotion among male sexual minorities. *Am. J. Men's Health*. 2018;12(5):1409-20.
23. Bandura A, editor. Social Foundation of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. English: Prentice Hall; 1986.
24. Gerend MA, Madkins K, Phillips G, Mustanski B. Predictors of Human Papillomavirus Vaccination among Young Men who Have Sex with Men. *Sex Transm Dis*. 2016;43(3):185-91.
25. Li X, Cao X, Li Z, Yang Y, Li M, Feng B, et al. Human Papillomavirus awareness and vaccine acceptability among men who have sex with men from mainland China. *Sci Rep*. 2019; 9: 8763
26. Kristina SA, Permitasari NPAL. Knowledge, attitudes and barriers towards human papillomavirus (HPV) vaccination in developing economies countries of South-East Asia region: a systematic review. *Sys Rev Pharm*. 2019;10(1): 81-6.
27. Songthap A, Pitisuttithum P, Kaewkungwal J, Fungladda W, Bussaratid V. Knowledge, attitudes, and acceptability of a human papilloma virus vaccine among students, parents and teachers in Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health*. 2012;43(2): 340-53.